

Bu yazımızda çocuklarımızın sosyal ve duygusal gelişimlerinde çok büyük bir öneme sahip olan TV seyretme ve bilgisayar/video oyunlarını ele almayı uygun bulduk.

Televizyon, bilgisayar, internet çocukların üzerindeki etkileri en fazla tartışılan iletişim araçlarıdır. Bu araçların çocukların üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerinin olup olmadığı sıklıkla araştırılmaktadır. Yurt dışındaki araştırmalar çocukların gün içinde zamanlarının 2,5 ile 6 saat arasındaki bölümünü T.V. seyrederek geçirdiklerini göstermiştir. Türkiye’de ise bu rakam ortalama 4 saat olarak belirlenmiştir. Televizyon seyretme ile saldırgan davranışların öğrenilmesi arasındaki ilişki en çok dikkati çeken araştırmalardır. Henüz bu konuda bir netlik olmamakla beraber erkek çocukların şiddet içerikli yayınlara maruz kalma süresi artıka saldırgan davranış gösterme olasılığın yükseldiği görülmektedir. Benzer bir biçimde araştırmalar uzun süre televizyon seyretmenin beynin sağ lobunu pasif kıldığını göstermiştir. Diğer bir ifade ile uzun süre televizyon seyretme çocuğu hareketsiz bırakmakta, diğer çocuklarla ve yetişkinlerle olan iletişimden uzaklaştırma, diğer faaliyetlere zaman harcamasını kısıtlamaktadır. Dolayısıyla aktif bir biçimde sağ lobunu kullanarak sorun çözme, strateji kurma gibi bilişsel işlevler yerine tek taraflı bir iletişimin gerçekleşmesine yol açmaktadır. Fakat televizyonun sadece olumsuz etkileri olduğunu söylemek de gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Çocukların yaşına uygun ve özel hazırlanmış eğitici programların çocukların zihinsel gelişimini desteklediği görülmektedir. Bu konuda anne – babanın çocuğunun izlediği programın içeriğini ve TV karşısında kalma süresini kontrol etmesi önem kazanmaktadır. Bu dönemde çocuklar henüz soyut düşünce becerilerine sahip değillerdir. Başka bir ifadeyle 8 yaşına kadar gerçek ve hayal arasındaki çizgi net olmadığından dolayı yetişkinlerden farklı bir biçimde izledikleri yayınlardan etkilenmektedirler. Ayrıca çocukların pek çok koşulu bir arada değerlendirmeleri de zor olduğu için TV karşısında daha korunmasız kaldıkları söylenebilir. Van depremi ile ilgili haberleri izleyen bir çocuğun kendi evinin yıkılacağı ile ilgili yoğun kaygı yaşamaya başlaması, TV’de gördüğü bir trafik kazasından sonra trafikte meydana gelen ani frenlerde aşırı korku tepkileri vermesi vs. örnek olarak verilebilir.

Televizyon kadar bilgisayar oyunları, video oyunları da çocukları etkilemektedir. Televizyon izlemenin zararlı yönleri tartışılırken bahsedilen süre ve içerik birleşenleri bilgisayar ve video oyunlarında da önemlidir. Uzun süre bilgisayar oyunu oynayan çocukların (özellikle şiddet içerikli oyunlar oynayanların) bu durumdan olumsuz etkilendiği ifade edilebilir. Bilgisayar oyunlarının çocukların zihinsel becerilerini geliştirici strateji oyunları gibi oyunlardan seçilmesi gerektiği belirtilebilir. Çünkü eğitsel bilgisayar oyunlarının el-göz koordinasyonunu, kısa süreli dikkati ve motivasyonu artırıcı olduğu yapılan son araştırmalarda saptanmıştır.

Buradan hareketle televizyon ve bilgisayar/video oyunlarının çocukların üstündeki olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla ailelerin dikkat etmesi gereken hususlar bulunmaktadır. Bunlar:

- Çocukların 2 yaşından önce mümkün olduğunca az TV seyretmeleri sağlanmalı hatta hiç seyretmemeleri için uygun ortamlar hazırlanmalıdır.
- TV seyretme ve bilgisayarda oyun oynama süreleri belirlenirken çocuğun yaş özellikleri, uyku ihtiyacı ve yapması gereken diğer etkinlikler göz önünde bulundurulmalıdır.
- Televizyon ödül veya ceza olarak kullanılmamalıdır.
- Özellikle yemek zamanlarında televizyonun kapalı olmasına dikkat edilmelidir.
- Pek çok çocuk programının iddia edilen tersine eğitici olmadığı bilinmektedir. Bu programlarda kaba davranışların sergilendiği, problemlerin saldırganlıkla çözümlendiği, uygunsuz sahnelerin olduğu görülmektedir. Bu nedenlerle çocukların izledikleri filmlerin ve çizgi filmlerin içeriği kontrol

edilmeli ve içerikte korkutucu veya saldırgan öğelerin bulunmamasına özen gösterilmelidir.

- Çocukların izlediklerini kontrol etmenin en sağlıklı yolu onlarla beraber programları izlemektir. Böylece çocuğunuzla beraber izledikleri hakkında konuşma imkânı bulabilirsiniz. İhtiyaç duyduğu anda sakinleştirebilir, telkinde bulunabilirsiniz. Birlikte izlenen programlar hakkında anne – baba kendi görüşlerini uygun biçimde paylaşabilmelidir.
- İzlenen yayınlarda saldırganlık bireyin istediği şeyi elde etmesinde hem eğlenceli hem de en etkin yol olarak gösterilmektedir. Çoğu zaman karakterin gösterdiği saldırganlık karşısında bir yaptırım uygulanmamaktadır. Örneğin iyi adamlar dünyayı kurtarmak vs. için kötü adamları döverler. Böylece çocuklara bazı durumlarda saldırganlığın normal ve onaylanan bir yol olduğu mesajı gönderilir. Pek çok çocuk oyunlarında bu iyi kahramanlarla özdeşleşirler ve onlar gibi davranmaya çalışırlar. Ailenin denetimi dışında zaman zaman çocuklar bu tür şiddet içerikli film ya da çizgi film seyredebilirler. Böyle durumlardan sonra seyredilen filmde kullanılan saldırgan içerikli çözüm yolları üzerine konuşulmalı ve bu çözüm yollarına alternatif çözüm yolları tartışılmalıdır.
- Çocukların 2 ile 7 yaş arasında izledikleri çizgi film ve filmlerde bulunan canavar, cadı gibi korkutucu öğelerden de uzak tutulması gerektiği unutulmamalıdır.
- Sadece çizgi film ve filmlerin değil izlenen reklamların içeriğinin de en az izlenen filmler kadar olumsuz etkide bulunabildiği görülmektedir. 21. yy da artık reklam şirketleri hedef kitlesi olarak çocukları da görmeye başlamıştır. Fakat çocuklara hitap ettiği düşünülen pek çok reklamının içinde aslında çocukların yaşına uygun olmayan içeriklerin olduğu görülmektedir. Bu reklamları yetişkinlerin çocuk ruhuna hitap eden yayınlar olarak kategorize etmek daha doğru olacaktır. Bu nedenle reklamların da dikkat edilmesi gereken yayınlar olduğu hatırlanmalıdır.

Psikolojik Danışma Birimi

Kaynakça:

Şendil, G. 2003. Çocuk, Ergen ve Anne-Baba. Çantay Yayınevi